

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไหมของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการผลิตไหมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม ช่วงเวลาในการเลี้ยงไหม ลักษณะการเลี้ยงไหม แหล่งที่มาของวัตถุดิบ แรงงานในการเลี้ยงไหม องค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหม แหล่งขายรังไหม แหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหม และแนวโน้มการเลี้ยงไหม

ประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม

สำหรับประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม ดังตารางที่ 12 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมมากที่สุดในช่วง 10–13 ปี ร้อยละ 26.9 รองลงมา คือ ช่วง 1–5 ปี ร้อยละ 21.2 ช่วง 14–17 ปี และช่วง 18–21 ปี มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 17.3 ช่วง 6–9 ปี ร้อยละ 13.5 และช่วงเวลาที่มากกว่า 21 ปี ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมมากที่สุดเท่ากับ 24 ปี ประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมน้อยที่สุด เท่ากับ 1 ปี และประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย เท่ากับ 12 ปี

เมื่อพิจารณาถึงประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมอย่างน้อยในช่วง 10 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 3 ที่เกษตรกรระบุเพิ่มเติมว่าเป็นอาชีพที่เกษตรกรทำมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และเมื่อย้ายถิ่นฐานก็นำความรู้ในเรื่องของการเลี้ยงไหมมา ทดลองเลี้ยงและต่อมาได้มีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องของการเลี้ยงไหมให้กับเกษตรกรในหมู่บ้านและเกษตรกรที่สนใจบริเวณที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาหาความรู้จากหน่วยงานต่างๆ และต่อมาบริษัทจุลไหมไทย จำกัด เข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไหมให้ ดังนั้น เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงไหมของบริษัทจุลไหมไทย จำกัด โดยมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นการต่อรองในการขายผลผลิตรังไหมกับทางบริษัทจุลไหมไทย จำกัด เกษตรกรรับหนอนไหมจากบริษัทจุลไหมไทย จำกัด นำมาเปิดแสงและเลี้ยง จนถึงการเก็บรังไหมแล้วเกษตรกรก็ขายคืนให้กับทางบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด เนื่องจากว่าเป็นข้อตกลงที่ผู้เลี้ยงไหมและทางบริษัททำสัญญาในการเลี้ยงไหม

ตารางที่ 12 ประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม

ประสบการณ์ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 5	11	21.2
6 -9	7	13.5
10 – 13	14	26.9
14 – 17	9	17.3
18 – 21	9	17.3
มากกว่า 21	2	3.8
รวม	52	100.0

หมายเหตุ : ประสบการณ์มากที่สุด เท่ากับ 24 ปี

ประสบการณ์น้อยที่สุด เท่ากับ 1 ปี

ประสบการณ์เฉลี่ย เท่ากับ 11.54 ปี

S.D = 6.12

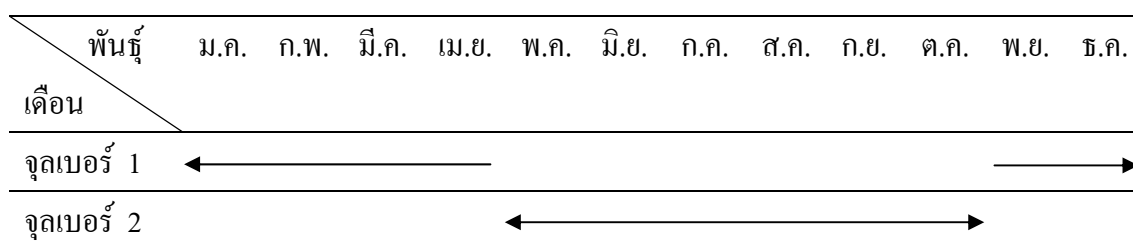
ช่วงเวลาในการเลี้ยงไหม

ช่วงเวลาในการเลี้ยงไหม ดังแสดงในภาพที่ 2 พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศ โดยพันธุ์ไหมที่เลี้ยงเป็นพันธุ์ของบริษัทจุลไหมไทย จำกัด เนื่องจากกลุ่มได้ขึ้นตรงกับบริษัทที่เป็นการผูกขาดการซื้อขายรังไหม ทั้งนี้กลุ่มรับพันธุ์ไหมของบริษัทมาเลี้ยงแล้วส่งขายคืนให้บริษัททั้งหมด วิธีการที่ทำ คือ บริษัทจะจัดส่งพันธุ์ไหมมาให้กลุ่ม โดยแต่ละพันธุ์มีช่วงเดือนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ในระยะเวลา 1 ปี เกษตรกรสามารถที่จะเลี้ยงไหม ได้ 2 พันธุ์ คือ พันธุ์จุลเบอร์ 1 จัดส่งมาให้ในเดือน พ.ค.–มิ.ค. และพันธุ์จุลเบอร์ 6 จัดส่งมาให้ในเดือน เม.ย.–ต.ค. ระยะเวลาในการเลี้ยงไหมในแต่ละพันธุ์ ประมาณ 6 เดือน

นอกจากนี้การสำรวจภาคสนาม พบว่า เกษตรกรทุกรายเลี้ยงไหมในโรงเลี้ยงไหม ไม่พบ เกษตรกรเลี้ยงไหมบนเรือนหรือเลี้ยงไหมใต้ถุนเรือน โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่า การเลี้ยงไหมในโรงเลี้ยงไหมนั้นจะดูแลรักษาง่าย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเลี้ยงไหม การป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูไหมที่จะเข้าทำลายหนอนไหม เพราะหนอนไหมเป็นสัตว์ที่ต้องการทำความสะอาดเป็นอย่างมากและต้องการการดูแลรักษาเอาใจใส่ในการเลี้ยง เนื่องจากว่า หนอนไหมไวต่อ สิ่งที่มากระทบ จึงมีการดูแลรักษาให้ดีที่สุด

จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม เนื่องจากว่า เกษตรกรบางคนเคยเลี้ยงไหมพันธุ์พื้นเมืองมาก่อนที่จะมีการเปลี่ยนมาเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศ จึงรู้จักวิธีการเลี้ยง และการดูแลรักษาหนอนไหมให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น และมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เปรียบเช่นต์การตายต่ำ มีการถ่ายทอดวิธีการเลี้ยงไหมและการปฏิบัติในการเลี้ยงให้กับคนในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีนักส่งเสริมของทางบริษัทจุลไหมไทยมาให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงไหมอยู่ตลอด ทำให้เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นการส่งเสริมความรู้ผสมผสานกับการนำความรู้และประสบการณ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ นำมาปรับปรุงในการเลี้ยงไหมให้ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3 ช่วงเวลาในการเลี้ยงไหม

ลักษณะการเลี้ยงไหม

ลักษณะการเลี้ยงไหม ดังแสดงในตารางที่ 13 พบว่า เกษตรกรส่วนมากจะเลี้ยงไหมเป็นรุ่นๆ มีการพักโรงเลี้ยงไหม/ห้องเลี้ยง ร้อยละ 61.5 รองลงมา คือ เลี้ยงเป็นรุ่นต่อรุ่นต่อกันไป โดยไม่มีการพักโรงเลี้ยงไหม/ห้องเลี้ยง ร้อยละ 30.8 และเลี้ยงบ้างไม่เลี้ยงบ้าง เช่น เลี้ยงช่วงว่าง หลังปลูกหรือเก็บเกี่ยวข้าว ร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

เกษตรกรเลี้ยงไหมเป็นรุ่นๆ มีการพักโรงเลี้ยงไหมบ้าง มากที่สุด เนื่องจากว่า เกษตรกรมีการแบ่งโรงเลี้ยงไหมในแต่ละรุ่น เช่น โรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน โรงเลี้ยงไหม โรงแขวนจ่อ ดังนั้น เกษตรกรจึงสามารถที่จะเลี้ยงไหมได้ทุกๆ เดือน แต่ยังพบ เกษตรกรที่ไม่มีการแยกโรงเลี้ยง เนื่องจากว่า เกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ในการปลูกสร้างโรงเลี้ยงไหม

สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงเป็นรุ่นๆ โดยที่มีการพักโรงเลี้ยงไหม ส่วนใหญ่มีการพักโรงเลี้ยงไหมในเดือน เม.ย.-พ.ค. เพราะ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมทำการตัดแต่งแปลงหม่อน และบำรุงรักษาแปลงหม่อน ในช่วงนี้เกษตรกรจะทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหม ดูแลรักษาปรับปรุงโรงเลี้ยงไหมและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม เหตุที่มีการพักโรงในช่วงนี้ เนื่องจากว่าเป็นช่วงหน้าร้อนหนอนไหมเจริญเติบโตไม่ดี เปอร์เซ็นต์รังน้อย เกษตรกรพักโรงเลี้ยงเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการสะสมของโรคและแมลงศัตรูไหม

ตารางที่ 13 ลักษณะการเลี้ยงไหม

ลักษณะการเลี้ยง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เลี้ยงเป็นรุ่นๆ มีการพักโรงเลี้ยง	32	61.5
เลี้ยงรุ่นต่อรุ่นต่อกันไปโดยไม่มีการพักโรงเลี้ยง	16	30.8
เลี้ยงบ้าง ไม่เลี้ยงบ้าง ^{1/}	4	7.7
รวม	52	100.0

หมายเหตุ: ^{1/} เลี้ยงช่วงว่างหลังปลูกหรือเก็บเกี่ยวข้าว

แหล่งที่มาของวัตถุดิบ

แหล่งที่มาของวัตถุดิบในการเลี้ยงไหม ดังแสดงในตารางที่ 14 ได้แบ่งแหล่งที่มาออกเป็น 2 แหล่ง คือ ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งภายในชุมชน แบ่งแหล่งที่มาได้ 2 แหล่ง คือ ผลิตได้เองและซื้อจากชุมชน

ผลิตได้เอง

แหล่งที่มาของวัตถุดิบ เกษตรกรไม่สามารถที่จะผลิตหนอนไหมไว้เลี้ยงเองได้ โดยรับหนอนไหมจากบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด

เกษตรกรทำการปลูกใบหม่อนเองทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) เพราะ ถ้าหากเกษตรกรซื้อใบหม่อนมาเลี้ยงจะเป็นการสิ้นเปลืองและไม่คุ้มกับเงินทุนในการเลี้ยงและยังเสี่ยงต่อโรคและแมลงศัตรูไหม

เครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม พบว่า เกษตรกรส่วนมากผลิตชั้นเลี้ยงไหมได้เอง ถึงร้อยละ 90.4 รองลงมา คือ เกษตรกรสามารถผลิตจ่อได้เอง ร้อยละ 15.4 และเกษตรกรสามารถที่จะทอผ้าคลุมได้เอง ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ส่วนตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน มีด มุ้งเขียวและตาข่าย เกษตรกรไม่สามารถที่จะผลิตเองได้

ซื้อจากชุมชน

เกษตรกรไม่สามารถที่จะซื้อหนอนไหมจากชุมชน เนื่องจากว่า ภายในชุมชนไม่มีการผลิตหนอนไหมเพื่อการจำหน่าย เกษตรกรซื้อหนอนไหมจากบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด เนื่องจากว่า กลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งสามเป็นกลุ่มที่ขึ้นตรงกับทางบริษัท

ใบหม่อน เกษตรกรผู้เลี้ยงไหม สามารถที่จะผลิตใบหม่อนไว้เลี้ยงไหมเองทั้งหมด เนื่องจากว่า ถ้าหากซื้อใบหม่อนเลี้ยงไหม จะเป็นการไม่คุ้มทุนในการเลี้ยงไหม เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมทุกรายจึงปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหมเองทั้งหมด

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหมที่ซื้อมาจากกลุ่ม มากที่สุด คือ จ่อและชั้นสำหรับเลี้ยงไหม มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 67.3 รองลงมา คือ มีด ร้อยละ 36.5 ฝักหลุม ร้อยละ 32.7 และตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน มุ้งเขียว และตาข่าย มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ

นอกชุมชน

เกษตรกรรับหนอนไหมมาจากบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด ถึงร้อยละ 100.0 เนื่องจากว่า กลุ่มเป็นกลุ่มที่ขึ้นตรงกับทางบริษัทจุลไหมไทย

เกษตรกรไม่มีการซื้อใบหม่อนจากนอกชุมชน เนื่องจากว่า เกษตรกรสามารถที่จะผลิตใบหม่อนไว้เลี้ยงไหมเองทั้งหมด และนอกชุมชน ในบริเวณที่ใกล้เคียงไม่มีการเกษตรกรที่เลี้ยงไหม

เครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหมที่เกษตรกรไม่สามารถที่จะผลิตเอง ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน เกษตรกรซื้อจากนอกชุมชน ถึงร้อยละ 94.4 รองลงมา คือ มุ้งเขียว และตาข่าย มีจำนวนเท่ากัน ถึงร้อยละ 94.2 ฝักหลุม ร้อยละ 65.4 มีด ร้อยละ 63.5 และจ่อ ร้อยละ 17.3 ตามลำดับ ส่วนชั้นสำหรับเลี้ยงไหม เกษตรกรไม่มีการซื้อจากนอกชุมชน

วัตถุดิบที่ใช้ในการเลี้ยงไหม พบว่า เกษตรกรจะซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการเลี้ยงไหมจากนอกชุมชนมากที่สุด มีทั้งหมด 9 ชนิด คือ หนอนไหม เกษตรกรรับจากบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด เนื่องจากว่า กลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสงเป็นกลุ่มที่ขึ้นตรงกับทางบริษัท

ใบหม่อน เกษตรกรมีการปลูกหม่อนเองทั้งหมด มีบ้างที่เกษตรกรไม่มีใบหม่อนที่จะเลี้ยงไหมในบางรุ่น เกษตรกรจะซื้อใบหม่อนจากคนในหมู่บ้านที่ปลูกหม่อนเพื่อทำชาใบหม่อน

ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน มั่งเจียว ตาข่าย ฝักลุม มิด เกษตรกรจะซื้อจากนอกชุมชน โดยซื้อจากตลาดด้านข้างมากที่สุด เพราะมีร้านค้าที่ขายที่แน่นอน ส่วนชั้นสำหรับเลี้ยงไหม ส่วนมากเกษตรกรจะทำเอง แต่ยังมีเกษตรกรบางรายที่ซื้อจากคนในชุมชน และจ๋อ พบว่า ส่วนมากเกษตรกรซื้อจ๋อจากในชุมชน โดยที่เกษตรกรจะซื้อจ๋อจากกลุ่ม เพราะกลุ่มจะมีร้านค้าสหกรณ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงไหม ซึ่งเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสงทุกคน สามารถที่จะซื้อของจากกลุ่มได้

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรรับหนอนไหมจากบริษัทจุฬไหมไทย จำกัด ทั้งหมด ใบหม่อน เกษตรกรสามารถที่จะผลิตได้เองทั้งหมด มีบ้างที่เกษตรกรซื้อจากคนในชุมชนบ้างหากใบหม่อนที่เลี้ยงมีปริมาณที่ไม่เพียงพอ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม อุปกรณ์ที่เกษตรกรผลิตได้เอง คือ ชั้นสำหรับเลี้ยงไหม มากที่สุด อุปกรณ์ที่เกษตรกรซื้อจากชุมชน คือ จ๋อ และชั้นสำหรับเลี้ยงไหม เครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ที่ซื้อจากนอกชุมชน คือ ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน

เกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มในกลุ่มบางคนสามารถที่จะผลิตอุปกรณ์ในการเลี้ยงไหมเพื่อจำหน่ายได้ ดังนั้น เกษตรกรจึงสามารถที่จะซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมในชุมชนได้ เช่น ชั้นสำหรับเลี้ยงไหม จ๋อ สำหรับใบหม่อนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมสามารถที่จะผลิตได้เอง แต่ถ้าหากใบหม่อนไม่พอ มีการซื้อใบหม่อนจากในชุมชน ส่วนอุปกรณ์อื่น เช่น มิด ฝักลุม มั่งเจียว ตาข่าย ส่วนมากเกษตรกรจะซื้อจากนอกชุมชน เนื่องจากว่า บ้านทุ่งแสงตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองด้านข้างสำหรับหนอนไหม กลุ่มจะรับไหมมาจากบริษัทจุฬไหมไทย นำมาเปิดกล่องและแจกจ่ายให้กับสมาชิกกลุ่ม

ตารางที่ 14 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ

วัตถุดิบ	ภายในชุมชน				นอกชุมชน	
	ผลิตได้เอง		ซื้อจากชุมชน			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หนอนไหม	0	0.0	0	0.0	52	100.0
ใบหม่อน	52	100.0	0	0.0	0	0.0
เครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม						
ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน	0	0.0	3	5.8	49	94.4
จ่อ	8	15.4	35	67.3	9	17.3
ชั้นสำหรับเลี้ยงไหม	47	90.4	5	67.3	0	0.0
ผ้าคลุม	1	1.9	17	32.7	34	65.4
มิด	0	0.0	19	36.5	33	63.5
มุ้งเขียว	0	0.0	3	5.8	49	94.2
ตาข่าย	0	0.0	3	5.8	49	94.2

แรงงานในการเลี้ยงไหม**จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงไหม**

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหม พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหม มากที่สุด คือ 3 คน ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหม 2 คน ร้อยละ 28.8 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหม 4 คน ร้อยละ 11.5 และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหม 1 คน ร้อยละ 9.7 ตามลำดับ โดยจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหมมากที่สุด คือ 4 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหมน้อยที่สุด คือ 1 คน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย เท่ากับ 3 คน

จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่เป็นแรงงานประจำในการเลี้ยงไหม

จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นประจำ พบว่า มีสมาชิกที่ช่วยเหลือในการเลี้ยงไหมเป็นประจำ 2 คน มากที่สุด คือร้อยละ 61.5 รองลงมา คือ 1 คน ร้อยละ 21.2 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นประจำ 3 คน ร้อยละ 15.5 และมีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นประจำ 4 คน ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นประจำมากที่สุด 4 คน มีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นประจำน้อยที่สุด คือ 1 คน และสมาชิกที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นประจำเฉลี่ย เท่ากับ 2 คน

จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงเป็นครั้งคราว

สำหรับสมาชิกที่เป็นแรงงานในการเลี้ยงไหมในครัวเรือนที่ช่วยเป็นครั้งคราวที่พบมากที่สุด คือ มี 1 คนต่อครัวเรือน ร้อยละ 30.8 รองลงมา คือ 2 คน ร้อยละ 15.4 และมีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราว 3 คน ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ นอกจากนี้ไม่มีสมาชิกที่ช่วยเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราว ร้อยละ 51.9 สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวมากที่สุด คือ 4 คน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวน้อยที่สุด คือ 1 คน และสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวเฉลี่ย 1 คน

แรงงานจ้างประจำ

แรงงานที่เกษตรกรจ้างเป็นประจำในการเลี้ยงไหม พบว่า ส่วนมากจะเป็นการเลี้ยงไม่มีการจ้างแรงงานประจำ ถึงร้อยละ 98.9 ส่วนที่เหลือน้อยมากที่มีการจ้างแรงงานประจำบ้าง ร้อยละ 1.9 ส่วนมากเกษตรกรจะใช้แรงงานในครัวเรือน เกษตรกรมีการจ้างแรงงานเฉพาะที่เก็บหนอนไหมเข้าจ่อ เพราะหนอนไหมจะสุกพร้อมกัน ถ้าหากเก็บหนอนไหมเข้าจ่อไม่ทัน หนอนไหมจะทำรังนอกจ่อ ทำให้คุณภาพของรังไม่ดี

แรงงานจ้างครั้งคราว

สำหรับแรงงานที่จ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมมีการจ้างแรงงานจ้างครั้งคราวที่ช่วยในการเลี้ยงไหมส่วนมาก 1 คน ร้อยละ 25.0 รองลงมา คือ 2 คน ร้อยละ 19.2 จ้าง 3 คน ร้อยละ 11.5 จ้าง 4 คน ร้อยละ 7.7 และ จ้าง 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบ เกษตรกรที่ไม่มีการจ้างแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหม ร้อยละ 30.8 โดยที่จำนวนแรงงานมีแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมมากที่สุด คือ 5 คน แรงงานที่จ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมน้อยที่สุด คือ 1 คน และจำนวนแรงงานมีแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย ร้อยละ 2 คน

สภาพการใช้แรงงานในการเลี้ยงไหม เป็นการใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน โดยมีแรงงานประจำในครัวเรือน 2 คน และพบแรงงานครัวเรือนจ้างครั้งคราวน้อยมาก ส่วนการจ้างแรงงานประจำเฉลี่ย 2 คน และแรงงานจ้างครั้งคราวเฉลี่ย 2 คน เช่นกัน สำหรับการจ้างแรงงานมีการจ้างในช่วงที่เก็บหนอนไหมเข้าจ่อ และขึ้นตอนที่เก็บรังไหมออกจากจ่อ เนื่องจากแรงงานในครอบครัวมีไม่เพียงพอกับเวลาที่เก็บรังออกจากจ่อ และเวลาการรับซื้อรังของทางบริษัท จึงมีจ้างแรงงานที่อยู่ในชุมชน

ส่วนมากเกษตรกรจะมีการจ้างแรงงานในชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากสามารถเรียกมาช่วยงานได้ทันทีกับความต้องการ เพราะการเก็บหนอนไหมเข้าจ่อ เป็นการทำงานที่ต้องทำให้ทันกับเวลาที่หนอนไหมจะเข้าจ่อ เพราะเวลาไหมสุกหนอนไหมจะสุกไล่เลี่ยกัน ต้องมีการคัดเลือกหนอนไหมที่พร้อมที่จะทำรังเข้าจ่อ เมื่อหนอนไหมสุกพร้อมกันที่ละมากๆ ต้องเก็บหนอนไหมเข้าจ่อให้ทัน เพราะว่า ถ้าหากเก็บหนอนไหมไม่ทันเข้าจ่อ หนอนไหมจะทำรังนอกจ่อหรือทำรังในชั้นเลี้ยงไหม ถ้าเก็บในขณะที่ทำรังในชั้นเลี้ยงเข้าจ่อ เปอร์เซ็นต์รังไหมจะต่ำ หรือเป็นรังบาง คุณภาพรังไหมจะไม่ดี ราคารังไหมต่ำ

ตารางที่ 15 แรงงานในการเลี้ยงไหม

แรงงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงไหม ^{1/} (คนต่อครัวเรือน)		
1	5	9.7
2	15	28.8
3	26	50.0
4	6	11.5
รวม	52	100.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นประจำ ^{2/} (คนต่อครัวเรือน)		
1	11	21.2
2	32	61.5
3	8	15.4
4	1	1.9
รวม	52	100.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงเป็นครั้งคราว ^{3/} (คนต่อครัวเรือน)		
ไม่มี	27	51.9
1	16	30.8
2	8	15.4
3	1	1.9
รวม	52	100.0

ตารางที่ 15 (ต่อ)

แรงงานในการเลี้ยงไหม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แรงงานจ้างประจำ ^{4/} (คน)		
ไม่มีการจ้างแรงงาน	51	98.1
มีการจ้างแรงงาน		
1		
2	1	1.9
รวม	52	100.0
แรงงานจ้างครั้งคราว ^{5/} (คน)		
ไม่มีแรงงานจ้าง	16	30.8
1	13	25.0
2	10	19.2
3	6	11.5
4	4	7.7
5 คนขึ้นไป	3	5.8
รวม	52	100.0

หมายเหตุ: ^{1/}จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงไหมมากที่สุด เท่ากับ 4 คนต่อครัวเรือน
 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงไหมน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คนต่อครัวเรือน
 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เลี้ยงไหมเฉลี่ย เท่ากับ 2.6 คนต่อครัวเรือน

^{2/}จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นประจำมากที่สุด
 เท่ากับ 4 คนต่อครัวเรือน
 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นประจำน้อยที่สุด
 เท่ากับ 1 คนต่อครัวเรือน
 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นประจำเฉลี่ย
 เท่ากับ 1.9 คนต่อครัวเรือน

^{3/}จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวมากที่สุด

เท่ากับ 3 คนต่อครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวน้อยที่สุด

เท่ากับ 1 คนต่อครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเป็นครั้งคราวเฉลี่ย

เท่ากับ 0.7 คนต่อครัวเรือน

^{4/}จำนวนแรงงานประจำในการเลี้ยงไหมมากที่สุด เท่ากับ 2 คน

จำนวนแรงงานประจำในการเลี้ยงไหมน้อยที่สุด เท่ากับ 2 คน

จำนวนแรงงานประจำในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย เท่ากับ 1.9 คน

^{5/}จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมมากที่สุด เท่ากับ 5 คน

จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คน

จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย เท่ากับ 1.6 คน

องค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหม

องค์ความรู้ที่ใช้ในการพัฒนาการผลิตไหม ทางภูมิปัญญาที่ใช้ในการพัฒนาการผลิตไหม พบว่า สามารถแบ่งชนิดขององค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหมได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาชาวบ้าน และ 2) เทคโนโลยีสมัยใหม่

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

หนอนไหม เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาในเรื่องของการให้อาหารหนอนไหมมากที่สุด ร้อยละ 5.8 ส่วนที่เหลือ คือ การสังเกตนิสัยของหนอนไหม การขยายพื้นที่เลี้ยงไหม และการเขย่าใบหม่อนให้หนอนไหมหล่นลงตาข่ายแล้วเอาเข้าจ่อ มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 3.9 ส่วนการใช้เหยวเกี่ยวใบหม่อน จ่อหม่อน การใช้ไม้ที่มีลักษณะคล้ายมือกดรังไหมออกจากจ่อ ใช้เชือกขึงเวลาถ่ายมูลไหม ลนจ่อด้วยไฟ ชั้เลี้ยงไหม และใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน เกษตรกรระบุว่า ไม่มีองค์ความรู้ในในแง่ของภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องเหล่านี้

ภูมิปัญญาในเรื่องของใบหม่อน ประกอบด้วย การสังเกตนิสัยของหนอนไหม จากวิธีการเลี้ยงไหม การขยายพื้นที่เลี้ยงไหม การให้อาหารหนอนไหม การเขย่าใบหม่อนให้ หนอนไหมหล่นลงตาข่ายแล้วเอาเข้าจ่อ การใช้เคียวเกี่ยวใบหม่อน จ่อหมุน การใช้ไม้ที่ลักษณะคล้ายมือเหย้งไหมออกจากจ่อ ใช้เชือกขึงเวลาถ่ายมูลไหม ลนจ่อด้วยไฟ ชั้เลี้ยงไหม ใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งกิ่งหม่อน พบว่า เกษตรกรไม่มีองค์ความรู้ในด้านของภูมิปัญญาชาวบ้านเลย

ภูมิปัญญาในเรื่องของเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาในเรื่องของการใช้เคียวเกี่ยวใบหม่อนมากที่สุด คือ ร้อยละ 19.2 รองลงมา คือ การเปลี่ยนจากเลี้ยงในกระด้งมาเลี้ยงบนชั้นเลี้ยงไหม ร้อยละ 15.4 ใช้เชือกขึงเวลาถ่ายมูลไหม ร้อยละ 13.5 จ่อหมุน ร้อยละ 5.8 การใช้ไม้ที่ลักษณะคล้ายมือเหย้งไหมออกจากจ่อ ร้อยละ 3.9 และลนจ่อด้วยไฟ และใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ส่วนการสังเกตนิสัยของหนอนไหมจากวิธีการเลี้ยงไหม การขยายพื้นที่เลี้ยงไหม การให้อาหารหนอนไหม การเขย่าใบหม่อนให้หนอนไหมหล่นลงตาข่ายแล้วเอาเข้าจ่อ และใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน เกษตรกรไม่มีภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องเหล่านี้ เกษตรกรใช้ความรู้ที่มีกับการบอกเล่าของผู้รู้ นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงและดัดแปลงใช้ในการเลี้ยงไหมให้มีความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นจ่อหมุน เกษตรกรระบุว่าเคยใช้จ่อกระด้งหนอนไหมจะทำรังทับกัน เก็บรังไหมยาก มีการดัดแปลงให้เป็นจ่อหมุน เกษตรกรระบุว่า ไม่ต้องคอยเก็บหนอนไหมที่ทับกันออก หนอนไหมเดินทำรังดีกว่า โดยที่บริเวณไหนที่หนอนไหมทำรังมากแล้วจะหมุนลงมาด้านล่าง โดยปกติแล้วหนอนไหมจะได้ขึ้นด้านบนเสมอ หนอนไหมที่ยังไม่ทำรังก็จะไต่ไปทำรังที่ด้านบน ทำให้หนอนไหมทำรังได้ดีขึ้น และรังไหมที่ได้ก็ไม่ทับกัน การเก็บรังไหมก็ทำได้ง่ายขึ้น

เทคโนโลยีสมัยใหม่

หนอนไหม เกษตรกรไม่มีใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในเรื่องของหนอนไหม เพราะเกษตรกรรับพันธุ์ไหมจากบริษัทจุฬาไหมไทย

เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในเรื่องของใบหม่อน เทคโนโลยีสมัยใหม่ พบ การสำคัญกับการเปลี่ยนพันธุ์หม่อน ร้อยละ 3.9 ส่วน เครื่องตัดหญ้าตัดแต่งแปลงหม่อน เครื่องลอกใยไหม และใช้สว่านปั่นใยออกจากจ่อ เกษตรกรคิดว่ามีองค์ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ไม่เป็นเรื่องของเทคโนโลยีสมัยใหม่

ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ของเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม เกษตรกรใช้เครื่องตัดหญ้า ตัดแต่งแปลงหม่อนมากที่สุด ร้อยละ 25.0 รองลงมา คือ เครื่องลอกใยไหม ร้อยละ 15.4 และใช้ส่วนป้อนใยออกจากจ่อ ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ส่วนในเรื่องของการ เปลี่ยนพันธุ์หม่อน เกษตรกรการไม่ใช้เทคโนโลยีในเรื่องของเทคโนโลยีสมัยใหม่เลย

เทคโนโลยีที่ใช้ ในเรื่องของเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม คือ เครื่องตัดหญ้าตัดแต่ง แปลงหม่อน และพบเครื่องลอกใยไหม สำหรับเครื่องลอกใยไหมที่เกษตรกรส่วนมากคิดว่าไม่เป็น เทคโนโลยี เพราะเกษตรกรใช้มานานแล้วไม่คิดว่าเป็นอะไรที่แปลกใหม่สำหรับการเลี้ยงไหม

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเลี้ยงไหม พบว่า หนองไหมนั้น เกษตรกรจะใช้วิธีการ สังเกตจากลักษณะอาการของหนองไหมว่าเป็นเช่นไร เช่น ลักษณะในการกิน การเดิน การถ่าย มูล การถ่ายหัว ของหนองไหม ว่ามีลักษณะอย่างไร ถ้ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นจะทราบได้ง่ายและ หาทางแก้ไขได้อย่างทันเวลา เช่น ถ้าสังเกตที่ตัวหนองไหมแล้วพบจุดสีดำที่ลำตัว ปล้องหนอง ไหมบวมเล็กน้อย บางตัวมีน้ำไหลออกมา แสดงว่า หนองไหมถูกแมลงวันเข้าไปวางไข่ พบต้อง คัดออก เป็นต้น ส่วนใบหม่อนนั้น แต่ก่อนมีการปล่อยแปลงทิ้งไว้ไม่มีการตัดแต่งและดูแล ก็ เปลี่ยนมาตัดแต่งกิ่ง ดูแลรักษาแปลง บำรุงดิน มีการรดน้ำ ใส่ปุ๋ย ให้แปลงหม่อนมีความอุดม สมบูรณ์พร้อมที่จะทำการเลี้ยง หนองไหมกินดีขึ้นและเจริญเติบโตดี

การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พบว่า เกษตรกรได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหมมา ประยุกต์ และดัดแปลงใช้เครื่องชนิด คือ การใช้มอเตอร์ปั่นใยไหมแทนการใช้มือลอก มีการใช้ เครื่องตัดหญ้าแทนการใช้มีดตัดแต่งแปลงหม่อน การใช้จ่อหมุนแทนการใช้จ่อแบบธรรมดา การใช้เชือกจูงเวลาถ่ายมูลไหม การใช้ไฟลนจ่อแทนการดึงออก การเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมจะทำให้ ทำงานได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาในการเลี้ยงอีกด้วย นอกจากนั้น แหล่งที่มาของภูมิปัญญาเกิดจากเกษตรกรมีการสังสมประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม มีการลองผิด ลองถูกทั้งในเรื่องของหนองไหม นอกจากนี้ใบหม่อน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมเกษตรกร ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ของคนเลี้ยงไหมด้วยกัน โดยช่วยกันคิดและดัดแปลงขึ้นมา

ตารางที่ 16 องค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหม

องค์ความรู้	วัตถุดิบใน	หนอนไหม		ใบหม่อน		เครื่องมือที่ใช้ใน	
	การเลี้ยงไหม					การเลี้ยงไหม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
		(คน)		(คน)		(คน)	
ภูมิปัญญาชาวบ้าน							
	การสังเกตนิสัยของหนอนไหม	2	3.9	0	0.0	0	0.0
	การขยายพื้นที่เลี้ยงไหม	2	3.9	0	0.0	0	0.0
	การให้อาหารหนอนไหม	3	5.8	0	0.0	0	0.0
	การเขย่าใบหม่อนให้หนอนไหมหล่นลงตาข่าย	2	3.9	0	0.0	0	0.0
	การใช้เคียวเกี่ยวใบหม่อน	0	0.0	0	0.0	10	19.2
	จ่อหมุน	0	0.0	0	0.0	3	5.8
	การใช้ไม้ที่ลักษณะคล้ายมือกรั้งไหมออกจากจ่อ	0	0.0	0	0.0	2	3.9
	ใช้เชือกจึงเวลาถ้ายมูลไหม	0	0.0	0	0.0	7	13.5
	ถนอมด้วยไฟ	0	0.0	0	0.0	1	1.9
	ชั้นเลี้ยงไหม	0	0.0	0	0.0	8	15.4
	ใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน	0	0.0	0	0.0	1	1.9

ตารางที่ 16 (ต่อ)

องค์ความรู้ วัตถุคิบัใน การเลืงไหม	หนอนไหม		ไบทม่อน		เครื่องมือที่ใช้ใน การเลืงไหม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
เทคโนโลยีสมัยใหม่						
เปลี่ยนพันธุ์หม่อน	0	0.0	2	3.9	0	0.0
เครื่องตัดหญ้าตัดแต่งแปลง หม่อน	0	0.0	0	0.0	13	25.0
เครื่องลอกใยไหม	0	0.0	0	0.0	8	15.4
ใช้สว่านปั่นใยออกจากจ่อ	0	0.0	0	0.0	1	1.9

แหล่งขายรังไหม

แหล่งขายรังไหม ดังตารางที่ 17 พบว่า เกษตรกรรวมกลุ่มขายผลผลิตให้กับบริษัท
ทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) โดยไม่มีการขายผ่านพ่อค้าคนกลางและไม่มีการขายให้กับสหกรณ์
การเกษตร

เกษตรกรกลุ่มผู้เลืงไหมขายผลผลิตให้กับบริษัทจุลไหมไทย จำกัด ทั้งหมด เนื่องจากว่า
กลุ่มผู้เลืงไหมบ้านทุ่งแสม เป็นกลุ่มที่ได้ขึ้นตรงกับทางบริษัทจุลไหมไทย จำกัด โดยที่เกษตรกร
ทำสัญญาการเลืงไหมกับทางบริษัท โดยที่เกษตรกรจะรับไขไหมกับทางบริษัทจุลไหมไทย จำกัด
ทำการเลืงและขายคืนให้ทางบริษัททั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นรังไหมดีหรือรังไหมเสีย โดยทางบริษัท
จะทำการรับซื้อคืนทั้งหมด

ตารางที่ 17 แหล่งขายรังไหม

แหล่งขาย	จำนวนคน(คน)	ร้อยละ
รวมกลุ่มขายผลผลิตให้กับบริษัท	52	100.0
ขายที่สหกรณ์การเกษตร	0	0.0
พ่อค้าคนกลางมารับซื้อ	0	0.0
รวม	52	100.0

แหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหม

สำหรับแหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหม ดังแสดงในตารางที่ 18 พบว่า เกษตรกรมีการปรึกษาด้านการเลี้ยงไหมกับ เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของเอกชนมากที่สุด มีจำนวนเท่ากัน ถึงร้อยละ 82.7 รองลงมา คือ ผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงไหม ถึงร้อยละ 80.9 คนในครอบครัว ช่วยกันตัดสินใจ ถึงร้อยละ 76.9 ญาติพี่น้อง ถึงร้อยละ 75.0 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐ ร้อยละ 19.2 และไม่ปรึกษาใคร ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

แหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหมของเกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งสามส่วนมากได้รับคำปรึกษาจากเพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของเอกชน ผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงไหม คนในครอบครัว ช่วยกันตัดสินใจ และญาติพี่น้อง โดยเกษตรกรรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐบ้างเพียงเล็กน้อย เนื่องจากว่า รัฐบาลไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือที่กลุ่มโดยตรงเหมือนกับเอกชน มีบ้างที่เกษตรกรไปขอรับคำปรึกษาที่ทางเกษตรจังหวัด นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนไม่ต้องการที่จะปรึกษาใคร เพราะบ้านเรือนห่างไกลชุมชน และไม่มีเวลาพอการขอในการขอคำปรึกษา จึงพึ่งตนเองเป็นหลัก

จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม พบว่า มีนักส่งเสริมของบริษัทมาให้ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมเป็นประจำผ่านทางกลุ่มหรือเข้าหาเกษตรกรโดยตรง ดังที่เห็นได้จากการสำรวจในภาคสนามว่า เกษตรกรที่มีความรู้ในเรื่องของการเลี้ยงไหมเป็นอย่างดี เพราะในทุกๆ เดือนจะมีการประชุมกลุ่มเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม สมาชิกกลุ่มช่วยกันแก้ไขปัญหาทั้งในเรื่องของการเลี้ยงไหม และในเรื่องต่างๆไปของกลุ่ม นอกจากนี้เกษตรกรจะขอคำปรึกษาจากหัวหน้ากลุ่มผู้เลี้ยงไหม เพราะประธานกลุ่มเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไหมมาก มีการแสวงหาความรู้ในเรื่องของการเลี้ยงไหมตลอด และถ้าหากเกิดปัญหา

ประชาชนกลุ่มจะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้นทันที เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมไม่ไปปรึกษากับ
หน่วยงานของทางรัฐบาล เนื่องจากว่า มีความยุ่งยากในการที่จะไปติดต่อ

ตารางที่ 18 แหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหม

แหล่งให้คำปรึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน	43	82.7
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของเอกชน	43	82.7
ผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงไหม	42	80.9
คนในครอบครัวช่วยกันตัดสินใจ	40	76.9
ญาติพี่น้อง	39	75.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐ	10	19.2
ไม่ปรึกษาใคร	1	1.9

หมายเหตุ: เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ

แนวโน้มการเลี้ยงไหม

สำหรับแนวโน้มในการเลี้ยงไหม ดังแสดงในตารางที่ 19 พบว่า เกษตรกรยังคงที่จะเลี้ยงไหมจำนวนคงเดิม คือ ไม่เปลี่ยนแปลงปริมาณการเลี้ยงมากที่สุด ร้อยละ 51.9 รองลงมา คือ จะทำการเลี้ยงไหมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 46.2 และจะทำการเลี้ยงไหมลดลงร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

แนวโน้มในการเลี้ยงไหม เกษตรกรส่วนมากต้องการที่จะเลี้ยงไหมในปริมาณที่เท่าเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณในการเลี้ยงไหม และเกษตรกรต้องการที่จะเลี้ยงไหมในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ปริมาณที่ใกล้เคียงกัน และยังพบเกษตรกรที่จะทำการเลี้ยงไหมลดลงบ้าง

จะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะเปลี่ยนแปลงปริมาณการเลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นเพิ่มหรือลดลง เนื่องจาก ส่วนมากเกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องของแรงงานในการเลี้ยงไหม แปลงหม่อน และสถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม นอกจากนี้ ยังไม่มั่นใจในเรื่องราคา ถ้าหากยังคงราคาเดิมจะทำการเลี้ยงเพิ่มมากขึ้น ขึ้นอยู่กับแนวโน้มของราคา แต่ยังคงพบว่ามีเกษตรกรบางรายที่จะลดปริมาณในการเลี้ยง เนื่องจากว่า มีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ และแรงงานที่เลี้ยงไหม

ตารางที่ 19 แนวโน้มในการเลี้ยงไหม

แนวโน้มการเลี้ยงไหม	จำนวน	ร้อยละ
คงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	27	51.9
เพิ่มขึ้น	24	46.2
ลดลง	1	1.9
รวม	52	100.0